

Informační vzdělávání uživatelů ve veřejných knihovnách – ohlasy z regionu

Lenka Macháčková, Stanislava Najmanová, Lenka Dědečková, Vanda Vaníčková

Sdružení knihoven České republiky a Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové pořádaly ve dnech 12.-13. dubna 2011 seminář o informačním vzdělávání, na který jsme přijeli načerpat nové zkušenosti i my z městských knihoven východočeského regionu.

Lenka Macháčková a Stanislava Najmanová - MěK Nová Paka a MěK Hořice:

Přednášející prvního dne měli zajímavé příspěvky, které nás trochu vyděsily, neb po přednáškách jsme někteří měli pocit, že vlastně programy v knihovnách pro žáky a studenty škol neděláme dobře, že do každé lekce nevkládáme informace tak, jak bychom měli. Zajímavé bylo pojednání o pracovních listech nejen z pohledu knihovníků, ale i z pohledu pracovníka muzea. Muzeum Boženy Němcové se má opravdu čím pochlubit a jsme rádi, že právě tato přednáška zazněla a byla pro nás inspirací.

Druhý den nás praktická část, kde jsme byli zařazeni do části Čtenářská gramotnost pod vedením Bc. Heleny Selucké přesvědčila, že teorie a praxe v našem případě jdou ruku v ruce a že často děláme věci dobře, jen je neumíme správně pojmenovat.

Naše skupina se na začátku workshopu pokusila formulovat pojem čtenářská gramotnost. Co pod tento pojem patří pro děti ve věku od mateřské školy po 5. ročník školy základní. Od obrázků, prožitku až po čtení samotné. Příkladů a detailů jsme našli hodně a v další části semináře jsme se pokoušeli rozklíčovat, jak v konkrétních případech informační a čtenářskou gramotnost využíváme v programech pro žáky. Vzniklá diskuse se pak ještě propojila s další skupinou, která se zabývala tématem obdobným, a vzájemně jsme si předali své poznatky.

Velmi zajímavou část tvořil potom společný program v konferenčním sále Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové, kde moderátoři workshopů shrnuli poznatky ze svých vlastních skupin, protože účastníci tohoto dvoudenního semináře byli rozděleni do pracovních skupin podle tří témat: Čtenářská gramotnost, Knihovna - zdroj informací a Informační zdroje.

Seminář opět poodhalil rozdílné možnosti přístupu ve větších a menších knihovnách. Je dobré vědět, jak se pracuje v ostatních místech naší republiky. Naše možnosti jsou z velké části dané a je jen na jednotlivých pracovnících knihoven, jak využijí nové poznatky v konkrétní práci.

Lenka Dědečková – Knihovna Václava Čtvrťka Jičín

(Kolegyně Dědečková poskytla redakční radě informace o semináři, které si připravila na poradu pracovníků KVČ v Jičíně.)

Milé kolegyně,

zúčastnila jsem se konference Informační vzdělávání uživatelů ve veřejných knihovnách. Před sebou mám program jednotlivých příspěvků s anotacemi, které přednášku přiblíží. Sama načrtnu jen některé postřehy, které mě zaujaly. První den byla konference společná pro všechny, viz program. Druhý den byl pracovní, rozdělený do tří sekcí:

Čtenářská gramotnost zaměřená na mladší školní věk. Škoda, že jste se jí, kolegyně z dětského oddělení, nezúčastnily. Z Jičínska se jí zúčastnily Staňa Najmanová z Hořic a Lenka Macháčková z Nové Paky. Jak jsem zaslechla, seminář byl velmi rušný, diskuze bouřlivá. Získala jsem pocit, že se v názoru nesjednotily. Sekci vedla Helena Selucká, knihovnice z Mahenovy knihovny z Brna. Předcházející den vystoupila s tématem: Jak se připravuje metodika na besedy. Její příspěvek na mě působil velmi negativně. Ve svých poznámkách z konference mám *problém? problém? naráží to na autorská práva, negace, samá negace*. Vlastně ve svém příspěvku nic neporadila. Takže případný střet i chápou.

Knihovna, zdroj informací – sekce zaměřená na děti druhého stupně ZŠ. Tady jsem byla trošku na rozpacích. Jednak proto, že jsem nechápala rozdíl mezi **zdroj informací** a **informační zdroje**, sekce, které jsem se zúčastnila já. Abych to upřesnila, po pracovní části sekcí jsme opět společně zhodnotili výsledky všech tří sekcí. Výsledky druhé sekce byly výborné, ale... Vysvětlím následovně.

Informační zdroje – sekce zaměřená na střední školy. Kvitovala jsem, že jsem byla zařazena sem. V naší skupině jsme se ujednotili v názoru, že studenti na vysokých školách neumí vyhledávat v primárních, natož v sekundárních zdrojích, ať tištěných nebo elektronických, je to jedno. Znají tak Google, a to je hodně málo. A tady se rýsuje příležitost pro knihovny. Naučit studenty středních škol vyhledávat informace hlavně v elektronických zdrojích tak, aby na vysokých školách už neměli problém. Je nutné chytit příležitost za pačesy, jak se říká. Připravili jsme si scénář, jak začít a jak postupovat. Jeden knihovník z SVK Ústí nad Labem povede elektronickou minikonferenci, kam jsem se hned samozřejmě přihlásila, kde bychom měli postupně vytvořit metodiku, jednotlivé moduly. Vytvořit pracovní skupinu, občas se sejít atd. Je to běh na dlouhou trať. A abych se vrátila k té druhé sekci. Druhá sekce rovnou připravila lekce pro děti. Děti v nich měly vyhledávat informace. Dobrá, znovu ale ... Vždyť děti vůbec nevědí, jaké zdroje existují. Tady mně něco nesedělo. Je to jen subjektivní pocit.

A co mě nejvíc zaujalo: **pracovní listy**. Ne že by to byla nějaká novinka. Ředitel Muzea Boženy Němcové Česká Skalice Milan Horký vystoupil se svým příspěvkem, jak překonat hranici pasivního přijímání informací. Vytvořil pracovní list pro základní a střední školy o Boženě Němcové. Moc se mi líbí. A hned moje myšlenky pochodovaly. Vidím příležitost i pro naši knihovnu. Vytvořit podobný pracovní list o Václavu Čtvrťkovi. Představuji si, že by to měl být leták, v němž se propojí řada oborů, jako literatura, zeměpis, dějepis. Časové a osobnostní souvislosti. Konkrétní příběhy z knih. Skutečnost kontra literární pravdivost. Literatura není jen příběh, ale i jazyk, písmo či ilustrace. Za příběhem stojí humánní čin, skutečná postava, realita. Migrace literárních námětů. Zeptejte se knihovny. Představuji si pracovní list, který využijí i učitelé ve školách. Další přednáškou, která mě zaujala, jsou Informační zdroje aneb Podpora zkvalitnění vyhledávání informací. Přednášela knihovnice Moravskoslezské knihovny Jana Leparová. Ta mi mluvila z duše. Cituji z anotace podrobného programu oné konference: „*Knihovny jako typ institucí, které se významným způsobem podílejí na informační výchově mládeže, se snaží hledat cesty, jak efektivně a zajímavě přiblížit studentům metody, které je naučí formulovat si své informační potřeby, orientovat se v množství informačních zdrojů, vyhledávat potřebné informace, tyto informace vyhodnotit a použít je při řešení konkrétních úkolů.*“ Konec citace.

Přiznám se, že tento názor ve mně zraje už od dob mých plzeňských studií. Sama jsem viděla, jak plzeňští spolužáci s vyhledáváním zápasili. Chtěla bych to své studování zúročit a tady vidím příležitost. Nejen pro sebe, ale i pro vás, milé kolegyně.

Vanda Vaníčková – členka redakční rady, studentka UHK

Děkuji za možnost nahlédnout do "světa knihovníků". Z jednání redakční rady jsem již nějaké termíny a oblasti knihovnického zájmu pochytala, ale konference mi přinesla hodně nových informací.

Velmi se mi líbila náplň 2. bloku, kterou tvořily přednášky na mně hodně blízké téma - edukační projekty a pracovní listy. Někteří přednášející byli výborní jednak svým vystupováním, ale i samotným přístupem a uchopením tématu. A to hlavně ti, kteří prezentovali již vyzkoušené projekty (Muzeum B. N., Magický podzim s Máchou a Tolkienem, ze kterého si doufám posluchači neodnesli pouze informaci o drogové minulosti přednášejícího:)). Prezentace a ukázky již proběhlých projektů motivují, podle mého názoru, knihovníky více než teoretický "výuc" a slidy o tom, co by měl program pro školy obsahovat (i když základy teorie podstatně samozřejmě jsou, ale daleko snáz jdou bez praktické demonstrace jedním uchem tam a druhým ven).

Středeční praktický program byl také velmi povedený (dílka s náměty pro hotelovou školu). Při brainstormingu a práci ve skupinách jsem si všimla, že mnohdy knihovníci myslí plánovanou věc dobře, ale znalost převážně pouze jejich oboru je omezuje. Příprava lekce nebo pracovního listu vyžaduje i jisté pedagogické zákonitosti (obměnu metod, úkolů, přístupů - indukce, dedukce, nezahlit jednotvárnými úlohami apod.) a znalosti (práce ve dvojici jako tmelení kolektivu, motivační úvod...), na nichž by měla být činnost vystavěna. Proto by bylo dobré na podobná knihovnická setkání zařadit i přednášky pedagogů, kteří své příspěvky zaměří zcela prakticky (např. čemu se vyhnout, co nedělat - pedagog zná moderní trendy edukace jistě více než knihovník) a knihovníky upozorní na možná úskalí. Sama z vlastní zkušenosti mohu potvrdit, že praktická rada od odborníka z oboru je velmi cenná. Na Pedagogické fakultě je vymyšlení úkolů a úloh pro žáky nejčastějším úkolem, proto sama vím, že někdy "snaha nestačí" a chce to sdílet i zkušenosti.

Stejně tak jako některé představy knihovníků jsou deformovány jejich povoláním, jsou i moje výtky ovlivněny tím, co za obor studuji a jakých věcí jsem si všimla.

Ještě jednou děkuji za pozvání.